

**TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU KANUNUNUN
UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR
HAKKINDA YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 –(1) Bu Yönetmeliğin amacı; Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeler, komisyonların ve dairelerin oluşumu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar, Kuruma başvurular ve inceleme usulleri, işleme konulmayacak başvurular, gerekçeli kabul edilemezlik kararları dahil olmak üzere Kurumca verilecek karar türleri ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasları, bilirkişi olarak görev yapacakların nitelikleri ve çalışma esasları, istişare komisyonunun oluşturulması ile merkezde ve illerde yapılacak istişare toplantıları ile ulusal önleme mekanizmasının, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz gerçeklestireceği ziyaretlerle özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması ile Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik;

a) Kurul üyeleri ile Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeleri, Kanunun 12 ncı maddesinde belirtilen komisyonların ve dairelerin oluşumunu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esaslarını ve diğer hususları,

b) Kuruma yapılan başvurular ve bunların inceleme usulleri ile işleme konulmayacak başvurular, gerekçeli kabul edilemezlik kararları dahil olmak üzere Kurumca verilecek karar türleri ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasları,

c) Başkan ya da Kurul tarafından görevlendirilen bilirkişilerin nitelikleri ve çalışma esaslarını,

ç) Kanunun 22 ncı maddesine göre istişare komisyonunun oluşturulması ve Kurumun merkezde ve illerde istişare toplantısı gerçeklestirmesiyle ilgili usul ve esasları,

d) Ulusal önleme mekanizmasının, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz gerçeklestireceği ziyaretler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin başvurularının incelenmesine ve sonuçlandırmasına ilişkin usul ve esasları,

e) Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimine ilişkin usul ve esasları,

kapsar.

Dayanak

MADDE 3 –(1) Bu Yönetmelik, 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 12nci maddesinin on ikinci fıkrası, 17 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrası, 20 ncı maddesinin birinci fıkrası, 22 ncı maddesinin üçüncü fıkrası ile 26 ncı maddesinin birinci fıkrası ve 27 ncı maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Alkonulma: Bir kamu idaresinin talimatı, işlemi, rızası veya onayı ya da bir yargı kararı çerçevesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılma durumunu,

b) Alkonulma yeri: Bir kamu idaresinin talimatı, işlemi, rızası veya onayı ya da bir yargı kararı çerçevesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılmış ya da bırakılabilecek olan kişilerin tutuldukları/tutulacakları açık, kapalı, geçici, sürekli ve benzeri mahiyettedeki herhangi bir yeri,

c) Ayrı tutma: Kişiilerin Kanunda sayılan temellerden biri veya birden fazlası nedeniyle, bir eylem veya eylemsizliğin sonucu olarak diğerlerinden ayrı tutulması durumunu,

ç) Ayrımcılık talimi: Bir kişinin kendi nam veya hesabına eylem ve işlemlerde bulunmaya yetkili kıldığı kişilere veya bir kamu görevlisinin diğer kişilere verdiği ayrımcılık yapılmasına yönelik talimi,

d) Basın yayın kuruluşları: Radyo, televizyon, gazete, dergi gibi elektronik veya yazılı basın organlarını,

e) Başkan: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanını,

f) Başvuru: Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını,

g) Başvurucu: Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan gerçek veya tüzel kişiler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişileri,

ğ) Bilirkişi: Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere, görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini,

h) Çoklu ayrımcılık: Ayrımcı uygulamanın birden fazla ayrımcılık temeli ile ilişkili olması durumunu,

i) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzelisinin, hukuken tanımış hak ve hürriyetlerden karşılaşırılabılır durumda kılere kıyasla eşit şekilde yararlanması Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi,

i) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzelkişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukucken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak hakllaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını,

j) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal veya duyusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi,

k) Hakkın kötüye kullanılması niteligideki başvurular: Kurumu yanılmak amacıyla kasten, olmayan maddi vakkalara dayanılması veya bu nitelikte belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyebilecek yeni ve önemli gelişmeler hakkında Kurumun bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla başvuru amacıyla bağıdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrîk edici bir üslup kullanılması niteligideki başvuruları,

l) İlgili taraf: Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulama aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteligideki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerini,

m) İşyerinde yıldırma: Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak kişiyi işinden soğutmak, dışlamak, bıktirmek amacıyla kasıtlı olarak yapılan eylemleri,

n) Kamu kurum ve kuruluşları: Merkezi idare kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumları, mahalli idareleri, sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak kamu payı olan özel kanunlar ile kurulmuş anonim ortaklıklar, diğer kamu idarelerini, bu idarelere bağlı veya bu idarelerin kurdukları veya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ortak oldukları her çeşit idare, kuruluş, müessesesi, birlik, işletme ve şirketleri,

o) Kamu görevlisi: Kamu hizmetlerinin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi,

ö) Kanun: 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu,

p) Kurul: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunu,

r) Kurum: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunu,

s) Kurum personeli: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda görevli Kurul üyesi olmayan diğer personeli,

ş) Kurul üyeleri: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyeleri,

t) Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere birbirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gereklî ve uygun değişiklik ve tedbirleri,

u) Merkez: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Merkezini,

ü) Müzakkere: Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmış başvurular ve incelemeler hakkında Başkan tarafından Kurula sunulan rapora ilişkin üst yazısı,

v) Önleme Alt Komitesi: Birleşmiş Milletler İskencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı ya da Küçük Düşürücü Muamele ya da Ceza'nın Önlenmesi Alt Komitesini,

y) Özgürliğinden mahrum bırakma: Bir kişinin, herhangi bir biçimde alıkonulması ya da hapsedilmesi yahut herhangi bir yargısal, idari ya da başkaca bir makamın emri üzerine bu kişinin tutulduğu yeri dilediği zaman terk etmesine izin verilmemiş bir kamusal/kamuya ait ya da özel alıkonulma yerine konulmasını,

z) Sivil toplum kuruluşları: Kamu kurum ve kuruluşlarının dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, oda, sendika, vakıf ve dernek gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşları,

aa) Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırıcı, onur kırcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı,

bb) Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyaçlı Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi,

cc) Uygulamalı iş deneyimi: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının eğitilme eş zamanlı ya da eğitim sonrası dönemde iş içerisinde geliştirilmesini,

çç) Uzman yardımcısı: İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısını,

dd) Uzman: İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanını,

ee) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, Kanunda sayılan ayrımcılık temellerinden birisiyle gerçekle ilgisi olmamasına rağmen, bu temellerden birisini taşıdığı sanılarak hukucken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından ayrımcı muameleye maruz kalmasını,

ff) Yükseköğretim kurumları: 2547 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Devlet veya Vakıflar tarafından kurulmuş bulunan üniversite ile yüksek teknoloji enstitüsü ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, meslek yüksekokulları ve araştırma uygulama merkezlerini,

gg) Ziyaret: İnsan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli ve bağımsız gerçek kişiler tarafından özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma alıman kişilerin bulundukları yerlere haberli

veya habersiz gerçekleştirilecek düzenli önleyici ziyareti,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Başkan, Kurul Üyeleri ile Kurum Personelinin Uyacakları
Mesleki ve Etik İlkeler

Bağımsızlık ve tarafsızlık

MADDE 5 –(1) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli tam bir tarafsızlık, dürüstlük, yasallık, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde görevlerini yerine getirirler. İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunuyla ve diğer mevzuatlarla görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(2) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlanırmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı doğrudan veya dolaylı ayrımcılık yapamazlar. İnsan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar.

(3) Başkan ve üyeleri; kendileri, aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıklarını ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hisimleriyle ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda toplantı ve oylamaya katılamazlar. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.

Saygınlık ve güven

MADDE 6 –(1) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, Kuruma ve Kurula güveni sağlayacak şekilde davranışları ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın Kurum ve Kurul hizmetlerine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratılan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.

(2) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket eder, hizmetten yararlananlara kötü davranışnamaz, işi savsaklayamaz, çifte standart uygulayamaz ve taraf tutamazlar.

(3) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çkarlar talep edmez ve talep olmasa dahi sunulan kabul edemezler.

Kamu hizmeti ve halka hizmet bilinci

MADDE 7 –(1) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun verdiği görevlerin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı, saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği ve beyana güveni esas alırlar.

(2) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun verdiği görevlerin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyaçına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflerler.

Hediye alma yasağı, görev ve yetkilerin menfaat sağlama amacıyla kullanılması

MADDE 8 –(1) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar. Yakın eş, dost ve hemşehri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.

(2) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri, kamuya, başvurucu ve ilgili tarafa ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri, bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

(3) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.

Mal bildiriminde bulunma

MADDE 9 –(1) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazları, alacak ve borçları hakkında, 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunurlar.

Diger etik ilkeler

MADDE 10 –(1) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, Kurum bina ve taşları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullanıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar.

(2) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, Kurum bina ve taşları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kamu mallarını, kaynaklarını, işgücünü ve imkânlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranışırlar.

(3) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak

çalışıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

(4) Başkan ve üyeleri ile kurum personeli, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalarında, usulüne uygun olarak verirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları ile Diğer Hususlar

Kurulun ilk toplantıları

MADDE 11 – (Değişik:RG-301/2026-33153)

(1) Kurul üyeleri, Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre seçimlerinin Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip yapılacak ilk toplantıının başında "Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine yemin ederim." şeklinde yemin eder.

Kurul toplantıları

MADDE 12 –(1) Kurul, Başkanın, Başkanın bulunmadığı hallerde İkinci Başkanın çağrısı üzerine olağan toplantı. Toplantya çağrı, toplantı yer ve saati Başkanlık tarafından yazılı olarak yapılır.

(2) Başkanın dışında en az beş üyenin birlikte talep etmesi hâlinde, Kurul, Başkan tarafından beş gün içinde toplanmak üzere derhâl toplantıya çağrırlar.

(3) Kurul toplantılarının gündemi Başkan tarafından belirlenir. Kurum merkezi dışında da toplantı yapılabilir.

(4) İzinli olan kurul üyeleri hariç mazereti olanlar mazeretlerini yazılı olarak Başkanlığa bildirirler. Kurul üyeleri yıllık izinlerini Kurulun toplantı yeter sayısı bakımından sakınca yaratmamak koşuluyla kullanır.

(5) Yurtdışı görevlendirmeleri Kurul Kararı alındıktan sonra uygulanır.

Toplantı yeri

MADDE 13 – (1) Kurulun Kurum Merkezinde toplanması esastır. Kurul kararıyla Kurum merkezi dışında da toplantı yapılabilir.

Toplantı gündemi ve duyurulması

MADDE 14 –(1) Toplantı gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Kurul üyelerine bildirilir.

(2) Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Kurul tarafından kabul edilmesi gereklidir.

Kurul toplantılarına başkanlık

MADDE 15 – (1) Kurul toplantılarına Başkan, Başkanın bulunmadığı hallerde İkinci Başkan Başkanlık eder.

Kurul üyeliğinin sona ermesi

MADDE 16 –(1) Başkan, İkinci Başkan ve üyelerin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak üyenin;

a) Seçilmesi için gerekli şartları taşımaması ya da sonradan kaybetmesi,

b) Kurul kararlarını süresi içinde imzalamaması,

c) Kurul tarafından kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılı içinde toplam beş Kurul toplantısına katılmaması,

ç) Ağır hastalık veya engelliğin nedeniyle iş göremeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi,

d) Görevi ile ilgili olarak işlediği suçlardan dolayı hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi,

e) Geçici iş göremezlik hâlinin üç aydan fazla süremesi,

f) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 incimaddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin

(5) numarası alt bendinde belirtilen suçlardan mahkûm edilip de cezasının infazına fiilen başlanması,

hâllerinin Kurul tarafından tespit edilmesi üzerine Başbakan veya görevlendireceği bakanın onayıyla üyeliğine son verilir.

Kurulun toplantı ve karar yeter sayısı

MADDE 17 –(1) Kurul, en az yedi üye ile toplanır ve en az altı üyenin aynı yöndeği oyuya karar alır. Kararlarda çekimsel oy kullanılmaz.

Görüşmeler ve yönetim

MADDE 18 – (1) Toplantıları Başkan yönetir ve Kurulun düzenini sağlar. Başkanın bulunmaması halinde Kurul toplantıları ikinci Başkan tarafından yönetilir.

(2) Kurul toplantılarında, başvuru dosyası, gündem sırasına göre ilgili hizmet birim koordinatörü, uzman ve/veya uzman yardımcıları tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır. Kurulun gerek duyması halinde ilgili başkan yardımcısının toplantıya katılımı sağlanır.

(3) Başkan konuya ilgili söz isteyen üyelere istem sırasına göre görüşlerini açıklamak üzere söz verir. Müzakerelerin tamamlanmasından sonra oylama yapılır.

(4) Oylama sonucuna göre, hazırlanan karar taslağının incelenmesine geçilir. Başkan, üyelerden varsa sayfa ve paragraf numarası belirterek yapılmasını istedikleri değişiklik önerilerini bildirmelerini ister. Bu öneriler Kurul tarafından oyلانır. Kurulca alınan karar doğrultusunda kabul edilen metin gerekli tashih işlemleri yapılmak üzere ilgili uzmana veya uzman yardımcısına gönderilir. Düzeltmelerin yapılması ardından alınan karar, Kurul üyelerinin imzasına sunulur.

Müzakerelerin gizliliği

MADDE 19 – (1) Aksi kararlaştırılmıştır. Kurul toplantılarındaki müzakereler gizlidir.

(2) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere başvurucu ve ilgili taraf Kurul toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınamaz.

Tutanak düzenlenmesi ve kurul kararlarının yazılması

MADDE 20 –(1) Kurul kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanarak tekemmül ettirilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerektiğinde, Kurul tarafından bu süre uzatılabilir.

Kararlarda bulunması gereken hususlar

MADDE 21 – (1) Kurul kararlarında aşağıdaki hususlar bulunur:

- a) Kararın alındığı toplantıın tarihi ve sayısı.
- b) Karar sıra numarası.
- c) Toplantıya katılan ve katılmayan Kurul üyelerinin adları ve soyadları ile katılmama nedenleri.
- ç) Varsa karşı oy veren üyelerin adları ve soyadları ile karşı oy gerekçeleri.

Kurul kararlarının başvurucu ve ilgili tarafa tebliği

MADDE 22 – (1) Kurul kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde başvurucu ve ilgili tarafa gönderilir.

(2) Kurul kararlarının tebliği Başkan tarafından sağlanır.

(3) Kurul kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri, süreleri ile birlikte belirtilir.

Kurul kararlarının kamuoyuna duyurulması

MADDE 23 –(1) Gerekli görülen durumlarda Kurul kararları, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla Başkan tarafından uygun vasisatlarla kamuoyuna duyurulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurumun Çalışma Alanları, Komisyonların ve Dairelerin Oluşumu, Çalışma Usul ve Esasları

Kurumun çalışma alanları

MADDE 24 – (1) Kurumun çalışma alanları aşağıdakilerden oluşur:

- a) İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak.
- b) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
- c) Millî eğitim müfredatında bulunan insan hakları ve ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak.
- ç) İnsan haklarının korunması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak üniversiteler ile ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin oluşturulmasına ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesine katkıda bulunmak.
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının meslek öncesi ve meslek içi insan hakları ve eşitlik eğitimi programlarının esaslarının belirlenmesine ve bu programların yürütülmesine katkıda bulunmak.
- e) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
- f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- ğ) Ayrımcılık yasağı ihlalleri nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla Kuruma başvuranlara mağduriyetlerinin giderilmesi için kullanabilecekleri idari ve hukuki süreçler konusunda yol göstermek ve başvurularını takip etmelerini sağlamak amacıyla yardımcı olmak.
- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- i) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Kültültüçü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ekİhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- j) Özgürliğinden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- ј) Özgürliğinden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gereklî görülmeli durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek.
- k) Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleye mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak. Kurum, görev ve yetkililerine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonunu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.

l) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.

m) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve

değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak.

n) İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği yapmak.

o) Diğer kurumların ayrımcılığın önlenmesine yönelik faaliyetlerine destek vermek.

ö) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak.

p) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Komisyonların oluşumu ve çalışma usulü

MADDE 25 –(1) Kurumun görev alanları nedeniyle oluşabilecek iş yoğunluğu karşısında Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde her bir çalışma alanı için üçer üyesi komisyonlar oluşturulabilir.

(2) Hangi çalışma alanında komisyon kurulacağı ve hangi kurul üyelerinin bu komisyonlarda görev yapacağı Kurul tarafından belirlenir.

(3) Komisyon üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olması halinde Kurulca seçilecek yeni üye diğer üyenin yerine geçer.

(4) Komisyon, üyeleri arasından bir başkan seçer.

(5) Komisyonlar çalışmalarında uzmanlardan ve ilgili kişilerden de yararlanabilir.

(6) Komisyonlar toplantılarını, Kurulun toplantı tarahinden önce yapar. Komisyonlar tarafından yapılan çalışmalar rapor haline getirilir. Rapor haline getirilen kararlar Kurula sunulur. Komisyon tarafından düzenlenen raporun kurula sunulması ile komisyonun görevi kurul tarafından aksine bir karar almamaz ise sona erer.

Dairelerin oluşumu

MADDE 26 –(1) Kurumun görev alanları nedeniyle oluşabilecek iş yoğunluğu karşısında Kurulun esnek yapılanabilmesine imkân vermek amacıyla, Kurul tarafından gerekli görülmeli halinde başvuruları görüşmek ve sonuçlandırmak için beşer üyesi daireler kurulabilir.

(2) Dairelerde görev alacak üyeleri, uzmanlık alanları ve Daireler arasında dengeli dağılım esasları gözetilerek Kurul tarafından belirlenir.

(3) İlgili üyenin talebi ya da diğer üyelerden birinin önerisi üzerine, Kurul tarafından üyelerin Daire değişikliklerine karar verilebilir.

(4) Başkan dairelerin doğal üyesidir.

Dairelerin görev ve yetkileri

MADDE 27 – (1) Daireler;

a) Başkanlık tarafından havale edilen konuları görüşür ve sonuçlandırırlar.

b) Başvuruların; (e) bendi hariç olmak üzere 48inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımadığının tespiti hâlinde inceleme yapmayı verebilirler.

(2) Dairelerden birinin görülmekte olan bir başvuruya ilişkin olarak vereceği karar, Dairelerin ya da Kurulun önceden vermiş olduğu bir kararla çelişirse ya da konunun niteliği itibarıyla Kurul tarafından karara bağlanması oy çokluğu ile gerekli görülürse ilgili Daire dosyadan elini çekebilir. Bu takdirde Başkan başvuruyu Kurula iletir.

Dairelerin çalışma esasları

MADDE 28 – (1) Daireler, üye tam sayısı ile toplanır. Salt çoğunlukla karar verir.

(2) Dairenin toplantı takvimi ve gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Daire üyelerine bildirilir. Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Dairenin tarafından kabul edilmesi gereklidir.

(3) Daire kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıya izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanarak tekemmel ettilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerektiğinde, Daire tarafından bu süre uzatılabilir.

(4) Başkan ve üyeleri; kendileri, aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıklarını ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hisimleriyle ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda Daire toplantı ve oylamalarına katılmaz. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.

(5) Aksi kararlaştırılmış olursa Daire toplantılarındaki müzakereler gizlidir.

(6) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanmak üzere başvurucu ve ilgili taraf Daire toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantı dışarıdan katılanların yanında alınmaz.

(7) Daire kararları, tekemmel etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde başvurucu ve ilgili tarafa gönderilir. Daire kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri süreleri ile birlikte belirtilir.

(8) Kurul, gerekli gördüğü durumlarda Daire kararlarını, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla uygun vatandaşlarla kamuoyuna duyurabilir.

Dairelerin görüşme usulü

MADDE 29 – (1) Daire toplantılarında, başvuru dosyası, gündem sırasına göre ilgili hizmet birim koordinatörü ve ilgili uzman veya uzman yardımcı tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır.

(2) Başkan konuya ilgili söz isteyen üyelere istem sırasına göre görüşlerini açıklayarak özür verir. Müzakerelerin tamamlanmasından sonra oturuş sırasına göre Başkanın sağındaki üyeden başlamak üzere oylama yapılarak karar verilir. Bu durum Başkan tarafından bir tutanakla

tespit edilir.

(3) Oylama sonucuna göre, hazırlanan karar taslağının incelenmesine geçilir. Başkan, üyelerden varsa sayfa ve paragraf numarası belirterek yapılmasını istedikleri değişiklik önerilerini bildirmelerini ister. Bu öneriler Daire üyeleri tarafından oylanır. Daire üyelerince alınan karar doğrultusunda kabul edilen metin gerekli tashih işlemleri yapılmak üzere Başkanlığına gönderilir. Düzeltmelerin yapılması ardından karar, Daire üyelerinin imzasına sunulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Başvurular

Başvuru hakkı

MADDE 30 –(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürütükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen her gerçek veya tüzel kişi, ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiası ile Kuruma başvurma hakkına sahiptir.

(2) Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz.

Başvurunun konusu

MADDE 31 –(1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsevi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri, başvurunun konusunu oluşturur.

Başvurulardan ücret alınmaması

MADDE 32 –(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasıyla Kuruma başvuran gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir ücret almaz.

Başvuru dili

MADDE 33 – (1) Başvuru Türkçe dilekçe ile yapılır. Ancak, başvurucunun kendisini daha iyi ifade edebildiği başka bir dildeki başvurusu, Kurumca haklı ve makul olduğunun tespiti halinde kabul edilebilir.

Başvurunun yapılacağı yerler

MADDE 34 –(1) Başvuru dilekçeleri Kuruma veya Kurumun gerekli gördüğü yerlerde açtığı bürolara elden verilebileceği gibi posta, elektronik posta veya faks yoluyla da gönderilebilir.

(2) Kurum tarafından oluşturulan elektronik sistem aracılığıyla da başvuru yapılabilir.

(3) Ayrıca, illerde valilikler veya ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuru yapılabilir. Valilik veya kaymakamlıklar, başvuruya tarih ve sayı vermek suretiyle kayıt altına aldıktan sonra varsa ekleriyle birlikte en geç üç iş günü içinde doğrudan Kuruma gönderir.

(4) Faks veya elektronik posta yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde Kuruma gönderilmekle başvuru geçerli sayılmaz. Kayıtlı elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda bu şart aranmaz.

Başvurunun yapılış usulü

MADDE 35 –(1) Başvuru, Yönetmeliğin ekinde yer alan ve Kurumun resmi internet sitesinde yayımlanan Gerçek Kişiler İçin Başvuru Formu (EK-1) veya Tüzel Kişiler İçin Başvuru Formu (EK-2) doldurulmak suretiyle yapılır.

(2) Bu Yönetmelikte belirlenen zorunlu bilgi ve belgelerin bulunması koşuluyla form kullanılmadan da başvuru yapılabilir.

(3) Haklı bir nedenin bulunması hâlinde başvuru yapılan yerde formun doldurulmasına yardımcı olunmak suretiyle sözlu yapılan başvurular da kabul edilebilir.

(4) Başvurular okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılar veya doldurulur.

(5) Varsa başvuru konusuna ilişkin bilgi ve belgeler de başvuruya eklenir.

(6) Kuruma yapılan başvurularda aşağıdaki hususlara yer verilir:

a) Başvurucu gerçek kişi ise;

1) Adı, soyadı ve imzası,

2) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası, yabancılar için pasaport numarası, uyruğu ve varsa kimlik numarası,

3) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,

4) Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,

5) İlgili tarafa başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,

6) Varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası eklenir.

b) Başvurucu tüzel kişi ise;

1) Unvanı,

2) Tebligata esas adresi, telefon numarası ve varsa elektronik tebligat adresi,

3) Yetkili kişinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,

4) Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,

5) İlgili taraf başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,

6) Yetkili kişinin yetki belgesinin aslı veya onaylı örneği,

7) Varsa merkezi tüzel kişilik numarası

eklenir.

Elektronik ortamda başvuru

MADDE 36 –(1) Elektronik ortamda yapılan başvurularda 35inci maddede belirtilen şartların bulunması gereklidir. Bu başvurularda imza şartı aranmaz; ancak Kurum elektronik ortamda güvenli elektronik imza kullanılarak başvuru yapılmasına karar verebilir.

(2) Başvuruya ilişkin belgeler elektronik başvuruya ek yapılır.

Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması

MADDE 37 –(1) Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.

(2) Başvurunun, başvurucunun kanunî temsilci veya vekili tarafından yapılması durumunda kanunî temsilci veya vekilin;

- a) Adı, soyadı ve imzası,
- b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası,
- c) Yabancılar için pasaport numarası, uyruğu ve varsa kimlik numarası,
- ç) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,
- d) Varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası, başvurularda yer alır.

(3) Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda tebliğat bu kişilere yapılır.

Başvurunun kaydı ve tarihi

MADDE 38 –(1) Kuruma yapılan veya ulaşan başvurular, tarih ve sayı verilmek suretiyle kaydedilir ve elden teslim edilenler için alındı belgesi verilir.

(2) Başvuru tarihi;

- a) Başvurunun Kuruma, bürolarına, valilik veya kaymakamlıklara verildiği,
- b) Posta, elektronik posta veya faksın Kuruma ulaştığı,
- c) Elektronik ortamda yapılan başvurunun Kurumun elektronik sistemine ulaştığı, tarihtir.

Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilmesi

MADDE 39 –(1) Başvuru, Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder.

(2) Talebin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabılır.

(3) Ancak Kurum, telfisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, birinci ve ikinci fikradaki şartları aramadan başvuruları kabul edebilir.

Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar

MADDE 40 –(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasannın yargı denetimi dışında biraktığı işlemler başvurunun konusunu olamaz.

4857 sayılı iş kanununun 5inci maddesinin kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular

MADDE 41 –(1) 4857 sayılı İş Kanununun 5inci maddesi kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular, 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili mevzuatında belirlenen şikâyet usulleri izlendikten sonra herhangi bir yaptırımlı kararı almamadığı hâllerde yapılabilir.

Başvurularda gizli tutulması gereken bilgiler

MADDE 42 –(1) Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocukların talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur.

Özgürüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları

MADDE 43 –(1) Özgürüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları hakkında da bu bölüm hükümleri uygulanır.

Engellilerin başvuruları

MADDE 44 –(1) Kurum, engellilerin başvuru yapabilmesi için gerekli tedbirleri alır.

İşleme konulmayacak başvurular

MADDE 45 –(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasannın yargı denetimi dışında biraktığı işlemlere ilişkin başvurular ile aşağıdaki başvurular işleme konulmaz:

- a) Kurumun görev alanına içeresine girmeyen başvurular,
- b) Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular,
- c) (Mülga:RG-301/2026-33153)

Dava açma süresinin durması

MADDE 46 –(1) Dava açma süresi içinde Kuruma yapılan başvurular işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

ALTINCI BÖLÜM

Ön İnceleme

Ön inceleme hizmet birimi tarafından kayda alınma

MADDE 47 –(1) Ön inceleme hizmet birimi inceleme veya başvurular tarafından Kuruma yapılan başvuruların kaydını yapar, numara verir ve dosyalar.

(2) İncelemeleri ve Kuruma yapılan başvuruları ilgili Kurum hizmet birimlerine ve ilgili uzman ve/veya uzman yardımcılarına gönderir.

Ön inceleminin yapılması

MADDE 48 –(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

- a) Kurumun görev alanına girip girmediği,
- b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruya sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
- c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruya, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
- ç) **(Mülga:RG-30/1/2026-33153)**
- d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,
- e) Belli bir konuyu içерip içermeydi,
- f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp olmadığı yönlerinden incelenir.

(2) **(Ek:RG-30/1/2026-33153)**^[1] Taraflardan, yargı organlarında başvurunun konusu ve taraflarıyla aynı olan bir uyuşmazlık hakkında verilmiş bir karar varsa örneğini sunması talep edilir.

(3) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvurucu yönünden ayrı ele alınır.

Ön inceleme üzerine verilecek kararlar

MADDE 49 – (1) Başvurunun, 48inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir. Bu karar, başvurucuya tebliğ edilir ve tebliğ ile birlikte durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar. Başvuruların ön incelemesinde dosyada başvuru konusu edilen hususlardan bir kısmı incelenemez nitelikte de olsa dahi diğer bazı başvuru konuları yönünden esas incelemeye geçilmesi gerektiği sonucunavardığında Kurul kısmı incelenemezlik kararı verebilir.

(2) Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafa gönderme kararı verilir. Gönderme kararı başvurucuya da tebliğ edilir. Kuruma başvuru tarihi, ilgili tarafa başvurunun gönderilme tarihi olarak kabul edilir. İlgili Kurum 15 gün içerisinde cevap verir. Başvurunun Kurum tarafından ilgili tarafa gönderilmesi üzerine;

- a) İlgili tarafça başvurucuya verilecek cevabın tebliği tarihinden,
- b) İlgili tarafça otuz gün içinde cevap verilmemiş takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren Kuruma yeniden başvuru yapılabilir.

(3) İlgili tarafın yanlış gösterilmesi durumunda Kurum, resen doğru tarafı belirler ve inceleme aşamasına geçer.

(4) İncelenemezlik kararını doğrultusunda, eksikliklerin giderilmesi şartıyla yeniden Kuruma başvuru yapılabilir.

(5) Başvurunun 48inci maddede yer alan şartları taşıması hâlinde inceleme ve araştırma aşamasına geçilir.

(6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.

YEDİNCİ BÖLÜM İhlal İncelemeleri

İncelemede uyulacak ilkeler

MADDE 50 –(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tütel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuka tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın önlenmesi yönlerinden incelenir.

Başvuru üzerine veya resen inceleme usulü

MADDE 51 –(1) Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü summasını ister.

(2) Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır.

(3) Yazılı görüş, başvurucuya tebliğ edilerek, başvurucunun görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir.

(4) Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir.

(5) Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

Uzlaşma

MADDE 52 – (1) Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvurucunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir.

(2) Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödemesi biçiminde olabilir.

(3) Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.

(4) Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmadan ya da davada delil olarak kullanılamaz.

Başvuru veya inceleme inceleme kurula sunulması

MADDE 53 – (1) Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılamayan başvurular ve incelemeler

hakkında ilgili rapora ilişkin müzakkere yirmi gün içinde Kurula sunulur.

(2) Bunun üzerine Kurul, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali yapılp yapılmadığna ilişkin karar verir.

Kurulun suç duyurusunda bulunacağı haller

MADDE 54 –(1) Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiğine takdirde, bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur.

(2) Konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlalleriyle ilgili suç duyurusunda bulunulması veya bu fiillerin diğer kanunlar uyarınca idari yaptırıma bağlanmış olması, aynı fiile Kanun kapsamında idari yaptırırm kararı verilmesine engel teşkil etmez.

İnceleme yetkisi

MADDE 55 –(1) Kanun ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, Kurul üyeleri, uzman, uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli tarafından yerine getirilir.

İlgili taraftan bilgi ve belge istenmesi

MADDE 56 –(1) 55inci maddenin birinci fıkrasında sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi halinde;

a) İnceleme konusu hakkında tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgili taraflardan yazılı ve sözlü bilgi almaya,

b) Özgürliğinden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye,

c) Kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştrmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar. İstenilen bilgi ve belgeler elektronik posta yoluya Kurumun elektronik posta adresine gönderilebilir.

(3) Kurumun inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gereklisini belirterek istediği bilgi ve belgelerin, bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur.

(4) İkinci ve üçüncü fıkrada öngörülen yükümlülüklerle, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(5) Dördüncü fıkrada belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteligindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteligindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.

Heyet oluşturulması

MADDE 57 –(1) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir.

(2) Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarında, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.

(3) Heyet tarafından yapılan inceleme ve araştırmaların sonuçları Kurum tarafından bir rapor hâline getirilir.

(4) Heyetlerin giderleri Kurum bütçesinden karşılanır.

Bilirkişi görevlendirilmesi

MADDE 58 –(1) Kurum inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak bilirkişi görevlendirilebilir. Bilirkişiler, adlı yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarında belirlenen listelerde yer alanlardan, üniversite öğretim elemanlarından veya meslek odası mensuplarından da seçilebilir.

(2) Bilirkişi olarak görev yapacaklarının Dokuzuncu Bölümdeki nitelikleri haiz ve çalışma esaslarına tabi olmaları zorunludur.

Tanık dinlenmesi

MADDE 59 –(1) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerek görülmeli hâlinde, Kurul ve inceleme ve araştırma yapmaya yetkili Kurum personeli, tanık veya ilgili kişileri dinleyebilir.

(2) Tanık veya ilgili kişi, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle de dinlenebilir.

(3) Tanık veya ilgili kişilerin dinlenmesi, başvurunun nitelidine göre Başkan veya Başkanın belirlediği uzman tarafından, belirlenecek yer, zaman ve usulde yapılır.

(4) Tanık veya ilgili kişinin beyanı tutanağa geçirilir ve tutanak, beyan sahibi ile beyanı alan tarafından imzalanır.

(5) Tanık veya ilgili kişilere, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harçrahdan Kanunu hükümlerine göre ödeme yapılır.

Başvurudan vazgeçme

MADDE 60 –(1) Sadece başvurucuyu ilgilendiren başvurularda, Başvurucu, Kurulca karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Bu durumda Kurum inceleme ve araştırmasını sonlandırır.

Başvurucu gerçek kişinin ölümü veya tüzel kişiliğin sona ermesi

MADDE 61 –(1) Başvurucu veya ilgili taraf gerçek kişi ise ölümü, tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi durumunda inceleme ve araştırma sonlandırılır. Ancak, başvuru konusunun mirasçıları ilgilendirmesi hâlinde inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

İncelemekte olan başvuru hakkında dava açılması

MADDE 62 – (Mülga:RG-30/1/2026-33153)

İnceleme ve araştırmanın sonlanılamayacağı haller

MADDE 63 –(1) Başvurudan vazgeçme, başvurunun uzlaşma ile sonuçlanması ve başvurucunun veya ilgili gerçek kişi tarafın ölümü veya tüzel kişilikinin sona ermesi hâllerinde başvuru konusunun; insan haklarına, temel hak ve özgürlükler, engelli haklarına, kadın haklarına, çocuk haklarına ve kamuya ilgilendiren genel konulara yönelik olması durumunda resen inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

Başvuruları ve resen incelemeleri sonuçlandırma süresi

MADDE 64 –(1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır.

(2) Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İnceleme ve Araştırma Sonucunda Verilecek Kararlar

Karar türleri

MADDE 65 –(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırımlı kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

İncelememezlik kararı

MADDE 66 – (Değişik:RG-30/1/2026-33153)

(1) Kurum ön inceleme aşamasında; Kurumun görevalanına girmeyen yasama ve yargı yetkililerinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile Savcılardan Kurulu kararları ve Anayasadan yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere yönelik olan, Kurumda inceleme ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan, Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan, belli bir konuyu içermeyen, Kanuna göre başvuruda bulunması gereken bilgiler yer almayan, ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar görmeyen başvurulara ilişkin incelenemezlik kararı verir.

Gerekçeli kabul edilmezlik kararı

MADDE 67 –(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkını kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

Gönderme kararı

MADDE 68 –(1) Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafın inceleme yapması amacıyla gönderme kararı verilir. Gönderme kararı aynı zamanda başvurucuya da tebliğ edilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.

Ihlal kararı

MADDE 69 –(1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.

(2) Başvuru konusunun ayrımcılık yasağı ile ilgili olmasının durumunda ihlal kararı ile birlikte başvuru yapılan taraf hakkında 70inci maddede düzenlenen idari yaptırımlı kararı da verilebilir.

(3) Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiğinde takdirde ilgili hâlinde 54uncu madde uyarınca suç duyurusunda bulunur.

İdari yaptırımlı kararı

MADDE 70 –(1) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, bu ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, failin ekonomik durumu ve çoklu ayrımcılığın ağırlaştırıcı etkisi dikkate alınarak ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteligideki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında bin Türk lirasından on beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(2) Birinci fıkarda belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteligideki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcılık uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteligideki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.

(3) Kanunun 19uncu maddesinde öngörülen yükümlülüklerle, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan birinci fıkra kapsamındaki kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu fıkarda düzenlenen idari para cezaları hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Kurul, verdiği idari para cezasını bir defaya mahsus olmak üzere cezasına dönüştürebilir. Hakkında uyarı cezası verilen kişi veya kurumun ayrımcı fiilinin tekrarı hâlinde alacağı ceza yüzde ellî oranında artırılır. Bu artış ceza üst sınırını aşamaz.

(5) Verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödendir.

(6) İdari yaptırımlara ilişkin Kanunda ve bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

Uzlaşma kararı

MADDE 71 –(1) Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52 ncı maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.

Ret kararı

MADDE 72 – (1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.

Karar verilmesine yer olmadığına dair karar

MADDE 73 – (1) Kurum;

- a) Başvurucunun başvurusundan vazgeçmesi,
- b) Başvurucu gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi,
- c) (**Mülga:RG-301/2026-33153**)

üzerine inceleme ve araştırmasını sonlandırması hâlinde karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

Kararlarda yer alacak hususlar

MADDE 74 –(1) İnceleme ve araştırma sonucunda verilecek kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Başvuru numarası ile karar numarası ve tarihi.
- b) Başvurucu ve varsa temsilcisinin adı, soyadı ve adresi.
- c) Hakkında başvuru yapılan kurum veya kişi ve adresi.
- ç) Başvuru konusu, hukuki sebepler ve istemin özeti.
- d) Dosyadaki bilgi ve belgelerin özeti.
- e) Gerekçe.
- f) Verilen karar ve sonuç.
- g) Başvuru konusuna ilişkin başvuru yolları, süresi ve başvurulacak makam.
- ğ) İmza ve mühür.

Kararın tebliği

MADDE 75 – (1) Kurum, kararlarını ilgili mercie ve başvurucuya tebliğ eder.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

MADDE 76 –(1) Başvuru hakkında Kurum tarafından incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik, ret, uzlaşma veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi kararın ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

(2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülen kabul edilmesi ve ihlal kararı verilmesi hâlinde; ilgili merci Kurumun kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(3) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde bu durum gereğisiyle birlikte başvurucuya tebliğ edilir. Durmuş olan dava açma süresi tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

Yeniden inceleme ve araştırma

MADDE 77 –(1) Kurul, kararın verilmesinden sonra sonucu etkileyebilecek bilgi ve belgelerin ortaya çıkması durumunda başvuru hakkında yeniden inceleme ve araştırma yapabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

**Bilirkişi Olarak Görev Yapacaklarının Nitelikleri
ve Çalışma Usul ve Esasları**

Temel ilkeler

MADDE 78 –(1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.

(2) Bilirkişi raporunda, çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz.

(3) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.

(4) Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.

(5) Çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirilemez.

(6) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır; ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.

Bilirkişiliğe kabul şartları

MADDE 79 –(1) Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.

- b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak.

- c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya meslek faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

- ç) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık

gerekiren konularda en az beş yıl filen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar filen çalışmış olmak.

d) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

e) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.

(2) Özel hukuk tüzel kişilerinin bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişiler bakımından da birinci fikradaki şartlar aranır ve düzenlenen raporlarda bu kişilerin adı ve soyadı ile imzası bulunur.

(3) Daha önce yaptığı başvurusu mesleki olarak yeterli nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle reddedilenler, bir yıl geçmedikçe yeniden bilirkişilik yapmak için başvuruda bulunamazlar.

Bilirkişi seçilme usulü

MADDE 80 –(1) Bilirkişi olarak görevlendirilecek kişilerden, 79uncu maddededeki şartları taşıdığını gösteren beyan alınır ve Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili belgeler de Kuruma sunulur. Eklenmesi zorunlu belgelerin eksik olması hâlinde, bilirkişi olarak görevlendirilen kişiye belgeleri tamamlaması için on beş gün süre verilir. Eksik belgelerin tamamlanması hâlinde Başkan tarafından görevlendirme yapılmır.

(2) Başkan veya Kurul 79uncu maddededeki şartları taşıyanlar arasından başvuranın mesleki tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren belgeleri dikkate alarak en liyakatlı olanları seçer.

(3) Başkan veya Kurul, bilirkişi olarak, yalnızca bir kişiyi görevlendirebilir. Ancak, gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle, tek sayıda, birden fazla kişiden oluşan bir kurulun bilirkişi olarak görevlendirilmesi de mümkündür.

Bilirkişilikten çıkarılma

MADDE 81 –(1) Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde Başkan veya Kurulca bilirkişilikten çıkarılır:

a) Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya görevlendirme tarihinden sonra gerekli şartların bulunmadığının tespit edilmesi.

b) Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi.

c) Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağıdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarında bulunulması.

ç) 78inci maddede belirtilen temel ilkellere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması.

d) Bilirkişinin bilirkişilikten çıkarılmayı talep etmesi.

(2) Birinci fikranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre halen görevlendirildiği bilirkişilikten çıkışma yaptırımı yerine daha sonra Kurumca görevlendirme yapılmaz.

Denetim ve inceleme

MADDE 82 –(1) Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından Başkan veya Kurul tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir.

(2) Başkan veya Kurul, görevlendirildiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, sonraki görevlendirmelerde bu durumu dikkate alır veya ek raporlar olarak mevzuata aykırılığın giderilmesini ister.

(3) Başkan veya Kurul, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez.

(4) Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin Başkanlığa veya Kurula başvuru yapılamaz; yapılan başvurular inceleneksiz reddedilir.

Bilirkişilerin çalışma usul ve esasları

MADDE 83 –(1) Bilirkişi, Başkan veya Kurulca kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin içrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz.

(2) Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.

(3) Bilirkişi, görevini, Başkanın veya Kurulun sevk ve idaresi altında yürütür.

(4) Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyarsa, Başkanın veya Kurulun da uygun bulması kaydıyla, tarafların bilgisine başvurabilir. Taraflardan birinin bilgisine başvurulacağı hâllerde, Başkanın veya Kurulca bilirkişije taraflardan biri bulunmaksızın diğerinin dinlenemeyeceği hususu önceden hatırlatılır.

(5) Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre bir ayı geçmez. Başkan veya Kurul, bilirkişinin talebi üzerine süreyi on beş günü geçmemek üzere uzatabilir. Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir.

(6) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakkıflar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gereklidir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de Başkanlık ya da Kurula sunabilir.

(7) Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen bilgi ve belgelerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak Başkanlık ya da Kurula verir; verildiği tarih rapora yazılır ve Kurulun toplantı gününden önce birer örneği taraflara tebliğ edilir.

Bilirkişi raporuna itiraz

MADDE 84 –(1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiyeye tamamlatrilmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanması veya yeni bilirkişi atanmasını Başkanlık ya da Kuruldan talep edebilirler.

(2) Başkanlık ya da Kurul, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden ek rapor alabileceği gibi, tayin edeceği toplantıda sözlü açıklamalarda bulunulmasını isteyebilir.

Bilirkişilik ücreti

MADDE 85 –(1) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından görevlendirilen bilirkişilerin ücreti Kurum bütçesinden ödenir.

(2) 10/2/1954 tarih ve 3/11/2016 tarihli ve 6245 sayılı Harcırız Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişiler Kurum dışından görevlendirilirler.

(3) Görevlendirilen bilirkişilerin sayısı ayda beşi geçemez.

(4) Her inceleme ve araştırma konusu için uhdesinde kamu görevi bulunan her bilirkişije (1.000), uhdesinde kamu görevi bulunmayan her bilirkişije (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere bilirkişi ücreti ödenir.

(5) Bilirkişilik ücreti ödemeleri, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

Hüküm bulunmayan hususlar

MADDE 86 –(1) Bilirkişi görevlendirilmesine ilişkin olarak bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ve ilgili mevzuat esas alınır.

ONUNCU BÖLÜM

İstişare Komisyonu ve Çalışma Usul ve Esasları

Oluşumu

MADDE 87 –(1) İstişare Komisyonu Kurul tarafından oluşturulur.

(2) İstişare Komisyonu, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla oluşur.

(3) İstişare Komisyonuna hangi kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılacağına ve Komisyonun üye sayısını tayne Kurul yetkilidir. Kurulca Komisyon üyelerinin belirlenmesinde, Kurumun görev alanyla ilgili konularda teorik veya pratik çalışmaları bulunanlara öncelik verilir.

Amacı

MADDE 88 –(1) İstişare komisyonunun oluşturulmasının amacı, ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması ve bu konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunulmasıdır.

(2) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konulara ayrımcılık talimatı yasağı, çoklu ayrımcılık yasağı, doğrudan ve dolaylı ayrımcılık yasakları ile engellilerin topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımının kısıtlanması yasağı, işyerinde yıldıurma, taciz ve varsayılan temele dayanan ayrımcılık ile Kanunda belirtilen diğer ayrımcılık yasakları girer.

Komisyonun görevleri

MADDE 89 –(1) İstişare komisyonunun görevleri şunlardır:

a) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunları ve çözüm önerilerini tartışmak.

b) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda bilgi ve görüş alışverişi içinde bulunmak.

c) Ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirme konusunda Kuruma önerilerde bulunmak.

ç) Millî eğitim mütifredatında bulunan ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak amacıyla Kuruma önerilerde bulunmak.

d) Ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak Kuruma istişari mahiyette önerilerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin oluşturulmasında ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair mütifredatın belirlenmesinde Kuruma katkıda bulunmak.

e) Ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemeye ve değerlendirmede, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmadan Kuruma danışmanlık yapmak.

f) Ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmadan Kuruma danışmanlık yapmak.

g) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşme ve protokollerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde görüş bildirmekte Kuruma danışmanlık yapmak.

Çalışma esasları

MADDE 90 –(1) İstişare Komisyonu altıayda bir olmak üzere yılda iki kere olağan olarak toplanır.

(2) Gerekli görüldüğü hallerde Başkanın çağrısı ile İstişare Komisyonu olağanüstü toplanabilir.

(3) İstişare Komisyonu toplantılarını Başkan yönetir.

(4) İstişare Komisyonuna Başkan, onun herhangibir nedenle bulunamadığı durumlarda

İkinci Başkan başkanlık eder.

(5) İstişare Komisyonu toplantısı üye tam sayısının yarından bir fazlası ile yapılır. Kararlar toplantıya katılanların yarısının bir fazlası ile alınır. Eşitlik halinde Kurul Başkanının oyu ikioy sayılır.

(6) İstişare Komisyonu üyeleri mazeretsiz olarakarka arkaya iki toplantıya katılmadıkları takdirde çekilmiş, sayılır. Çekilen veya çekilmiş sayılan üyelerin yerine aynı usulle yeniden seçilir.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

İstişare Toplantıları ile Çalışma Usul ve Esasları

Katılımcılar

MADDE 91 – (1) İstişare toplantıları Kurum tarafından gerçekleştirilir.

(2) İstişare toplantılarına hangi kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin katılacağına tayinine Kurum yetkilidir.

(3) Kurumca istişare toplantılarına katılacak temsilcilerin belirlenmesinde, Kurumun görev alanyla ilgili konularda teorik veya pratik çalışmaları bulunanlara öncelik tanınır.

(4) İstişare toplantıları merkezde ve illerde gerçekleştirilir.

Toplantı konuları

MADDE 92 – (1) İstişare toplantılarının konuları şunlardır:

a) İnsan hakları sorunlarını tartışmak,

b) İnsan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak,

c) İnsan haklarının korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin konularda görüş bildirmek, tavsiyelerde bulunmak, öneriler sunmak,

ç) Ulusal Önleme Mekanızması kapsamına giren konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak.

Çalışma esasları

MADDE 93 –(1) İstişare toplantıları Kurumun uygun gördüğü zamanlarda ve uygun gördüğü illerde yılda en az bir kez gerçekleştirilir.

(2) İstişare toplantılarına Başkan veya bulunamadığı durumlarda İkinci Başkan Başkanlık eder ve yönetir.

(3) İstişare toplantıları üye tam sayısının yarından bir fazlası ile yapılır. Kararlar toplantıya katılanların yarısının bir fazlası ile alınır. Eşitlik halinde Kurul Başkanının oyu iki oy sayılır.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Ulusal Önleme Mekanızması ile İlgili Usul ve Esaslar

Görev alanı

MADDE 94 – (1) Kurumun Ulusal Önleme Mekanızması olarak görevleri şunlardır:

a) Kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek ve bu yerlerdeki muamele ve koşulların iyileştirilmesi amacıyla ilgili makamlara tavsiyede bulunmak,

b) Ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek ve Kurulca gereklilik gösterülmeli durumunda kamuoyuna açıklamak,

c) Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek,

ç) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek,

d) Ulusal önleme mekanızmasıyla ilişkili başvuruları incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek,

e) İşkence ve kötü muameleye mücadele amacıyla bilgilendirme yapmak ve farkındalık oluşturmak,

f) Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleye mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak,

g) Düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak,

ğ) İşkence ve kötü muamele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla, ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak,

h) İşkence ve kötü muameleye mücadele alanında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak,

i) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşme ve protokollerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılar temsilci göndererek katılmak.

Dayandığı temel ilkeler

MADDE 95 –(1) Kurum, Ulusal Önleme Mekanızması kapsamında Kanunla belirlenmiş görevlerini yerine getirirken insan hakları temelli yaklaşım çerçevesinde; bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, eşitlik ve farklılıklara saygı, kanunlara ve tarafi olunan insan hakları sözleşme ve protokollerine uygunluk, bütüncül ve çoğulcu yaklaşım, ölçültülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, mahremiyete saygı ve kişisel verilen korunması, kazanılmış hakların korunması, dînlenilme hakkı, makul sürede, geciktirmeksiz karar verme gibi ilkeleri esas alır.

(2) İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, ulusal önleme mekanizması kapsamında gerçekleştirilen ziyaretler, inceleme ve araştırmaların gerektirdiği yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır. Bu kapsamda ulusal önleme mekanizmasının;

- a) Alkonulma yerlerinin sayısı, türü, özellikleri ve nerede bulunduğuna ilişkin bilgileri edinebilmesini,
- b) Alkonulma yerlerinde tutulan kişilerin sayısı, yapılan muamele dâhil kişilerin alkonulma koşullarına ilişkin bilgileri edinebilmesini,
- c) Bütün alkonulma yerlerine ve bu yerlerin ekleni ve bölgelere girebilmesini,
- ç) Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilere ve bilgi sağlayabileceği düşünülen ilgili diğer kişilere tanık bulunmaksızın doğrudan doğruya ve gerekli görüldüğünde bir çevirmen eşliğinde şahsen özel görüşme yapabilmesini,
- d) Ziyaret etmek istediği yerleri ve görüşme yapmak istediği kişilere seçebilme özgürlüğüne sahip olmasını,
- e) Alkonulma yerlerine, işkence, kötü muamele ve gayriinsanî veya küçük düşürücü davranış ve cezaları önlemeyi amaçlayan broşür, belge asma, Kurum tarafından hazırlanan her türlü belgenin alkonulanlara dağıtılmmasını sağlamakla yükümlüdürler.

Ziyarete rin amaç ve kapsamı

MADDE 96 – (1) Ziyaretler, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi, alkonulma yerlerinin koşullarının ve bu yerlerde alkonulan kişilere yönelik muamelenin iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretleri kapsar. Bu kapsamında, gerçekleştirilecek ziyaretler;

- a) Alkonulma yerlerindeki mevcut koşulları ve alkonulan kişilere yönelik muameleyi gözleme ve değerlendirmede bulunmayı,
- b) Daha önce ziyarette bulunmuş alkonulma yerlerinde, ziyaret sonrası gelişmeleri görmek ve kendisiyle görüşülmüş kişilere ziyaret sonrasında işkence ve kötü muamelede bulunulup bulunulmadığını tespit amaçlı takip ziyaretlerini,
- c) İşkence ve kötü muameleye ilişkin iddia ve başvuruları incelemek üzere gerçekleştirilecek haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretleri, kapsar.

(2) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Eklenti Protokol gereğince haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretlerin gerçekleştirilemesi esastr.

(3) Haberli/habersiz ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceği Başkanın teklifi üzerine, Kurul tarafından yıllık olarak karara bağlanır.

(4) Haberli ziyaretler, ziyarette bulunulacak alkonulma yerine kısa süre öncesinden resmi yazı ile bildirilir. Resmi yazida;

- a) Ziyaret heyetinde yer alacak görevlilerin ad ve unvanları,
- b) Ziyaret tarihi ve saatı,
- c) Daha önceden istenecek bilgi ve belgeler,
- ç) Kurum ve ulusal önleme mekanizmasının görev ve yetkilereine ilişkin bilgiler, yer alır.

Ziyaret heyetinin oluş turulması

MADDE 97 –(1) 96 ncı madde kapsamında gerçekleştirilecek ziyaretler insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personelinden oluşan heyetler tarafından yerine getirilir.

(2) Ziyaretler, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilere katılımıyla oluşturulacak heyetler aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Ziyaret edilecek alkonulma yerinin nitelidine göre heyette Kurum personeli dışında, il ve ilçe insan hakları kurul üyeleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin görevlendirilmesi de mümkündür.

(3) Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarında, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.

(4) Gerekli görülmesi halinde heyette mütercim-tercuman görevlendirilebilir.

(5) Heyette yer alacak görevlilerde, alkonulma yerinin özellikleri de gözetilerek gerekli mesleki yeterlilik ve bilgi aranır.

Ziyarete rin planlanması

MADDE 98 –(1) Ziyarenin planlanması, ziyareti gerçekleştirecek heyetin başkanı tarafından koordine edilir. Bu çerçevede planlama;

- a) İlgili kurum ve kuruluşlarla yapılacak resmi yazışmaları,
- b) Ziyarenin gerçekleştirileceği alkonulma yeri yönetiminden ve diğer kurum ve kuruluşlardan talep edilecek bilgi ve belgelerin belirlenmesi,
- c) Heyette yer alacak görevliler arasındaki görev dağılımının yapılması,
- ç) Alkonulma yeri ve ilgili mevzuat konusunda ön bilgi toplanması,
- d) Gerekli görülmesi halinde sivil toplum kuruluşları ve ilgili üçüncü kişilerle görüşme gerçekleştirilmesi,
- e) Transfer ve konaklama dâhil lojistik hazırlık gibi ön hazırlık çalışmaları kapsar.

Ön görüşme

MADDE 99 –(1) Ziyaret, heyetin, alkonulma yeri yönetimi ile gerçekleştirdiği kısa ön görüşme ile başlar. Bu görüşmede; Kurum ve ulusal önleme mekanizması ile heyette yer alan görevliler konusunda bilgi verilir ve ziyarete rin amacı ve kapsamı açıklanır.

(2) Yerinde incelemeye başlamadan önce alikonulma yeri, alikonulanlar ve ilgili idari ve yasal işlemler konusunda genel bilgiler alınır.

(3) Önceden haber verilmiş bir ziyaret gerçekleştiriliyorsa, daha önce hazırlanması istenen bilgi ve belgeler talep edilir.

Yerinde inceleme

MADDE 100 –(1) Yerinde inceleme, ön görüşmeyi müteakip, alikonulma yerinin incelenmesini, alikonulanlarla ve alikonulma yerinde görev yapan personelle yapılacak görüşmeleri, alikonulma yeri ve alikonulanlar hakkında olanlar başta olmak üzere ziyaretle ilgili tüm bilgi ve belgelerin incelenmesi ve teminini kapsar.

(2) Planlama sürecindeki karara bağlı olarak veya durumun gerektirmesi halinde heyetin yerinde inceleme birkaç gruba bölünerek gerçekleştirmesi mümkündür.

(3) Yerinde inceleme;

a) Hiçbir kısıtlama olmaksızın alikonulma yeri, alikonulan kişilerin sayısı, alikonulma koşulları ile alikonulan kişilere yönelik muamele ve işlemlerle ilgili bilgi, belge, basılı ve görsel kayıtların incelenmesi ve temini,

b) Alikonulma yeri, bu yerin tüm eklenti ve bölümleriyle alikonulanların naklinde kullanılan araçların incelenmesi,

c) Alikonulan kişilerle, başka herhangi bir kişi olmaksızın veya gerekli olması halinde tercüman eşliğinde görüşme gerçekleştirilebilmesi,

ç) Durumun gerektirmesi halinde alikonulma personeli ile görüşme,

gibi hususları kapsar.

(4) Heyet, inceleme ve görüşmelerde ulusal önleme mekanizmasında, farklı alikonulma yerlerinin özelliklerine göre önceden hazırlanmış kılavuzlardan yararlanabilir.

(5) İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, ulusal önleme mekanizması heyeti tarafından gerçekleştirilen ziyaretler esnasında, inceleme ve araştırmaların gerektirdiği yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır. Bu kapsamda, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler;

a) Alikonulma yerinin türü, niteliği ve diğer özelliklerine ilişkin bilgileri temin etmesini,

b) Alikonulma yerlerinde tutulan kişilerin sayısı ve alikonulma koşullarına ilişkin bilgileri edinebilmesini,

c) Bütün alikonulma yerlerine ve bu yerlerin eklenti ve bölümlerine girilebilmesini,

ç) Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilere ve bilgi sağlayabileceği düşünülen ilgili diğer kişilere, yanında başka bir kişi olmaksızın, şahsen ve gerekli görüldüğünde bir tercüman eşliğinde özel görüşme yapabilmesini,

d) Ziyaret etmek istediği yerleri ve görüşme yapmak istediği kişileri seçebilmesini,

e) Alikonulma yerlerine, işkence, kötü muamele ve gayriinsani veya küçük düşürücü davranış ve cezaları önlemeyi amaçlayan broşür, belge asma, Kurum tarafından hazırlanan her türlü belgenin alkonulanlara dağıtılmamasını sağlamakla yükümlüdürler.

(6) İlgili kurum ve kuruluşlar, beşinci fikrada sayılan kolaylıklarını Önleme Alt Komitesine de sunmakla yükümlüdürler.

(7) Bir alikonulma yerine yapılacak ziyarete karşı itiraz sadece, böyle bir ziyaretin gerçekleştirilemesini geçici olarak engelleyecek olan ve ziyaret edilecek yerde ulusal savunma, kamu emniyeti, doğal afet ya da düzenin ciddi biçimde bozulması gereklere dayanan acil ve zorunlu sebepler ileri sürülerek yapılabilir. Olağanüstü halin varlığı yapılacak ziyaret bakımından bir itiraz olarak öne sürülemez.

(8) Ziyaretle ilgili olarak ulusal önleme mekanizmasına ve ziyareti gerçekleştiren heyete bilgi ve belge sağlayan kişilere herhangi bir yaptırıム uygulanamaz.

(9) Ulusal önleme mekanizması kapsamında, kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere yapılan ziyaretler esnasında edinilen kişisel bilgi ve belgeler ilgili kişinin açık rızası bulunmadıkça paylaşılamaz ve yayımlanamaz.

Geri bildirim

MADDE 101 –(1) Heyet, yerinde inceleme ve görüşmeleri tamamladıktan sonra alikonulma yeri yönetimiyle tekrar bir araya gelerek ilk izlenimleriyle tespit ve önerilerini sunar, raporlama ve izleme süreci konusunda yönetimi bilgilendirir.

(2) Yerinde inceleme esnasında konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerinin tespiti halinde, Kurul kararı ile suç duyurusunda bulunulur. Söz konusu ihlallerin de ivedilikle giderilmesi ile gerekli önlemlerin alınması istenir.

Raporlama ve izleme süreci

MADDE 102 –(1) Ziyarete ilişkin rapor, ziyaretin tamamlanmasından itibaren en geç iki ay içinde hazırlanarak kurula sunulur.

(2) Rapor, heyet başkanı koordinatörlüğünde, heyette yer alan görevliler tarafından hazırlanır. Heyette başka kurum ve kuruluşlardan temsilcilerin bulunması durumunda raporda bu kurum ve kuruluşların tespit ve önerileri için ayrı bir bölümde yer verilmesi mümkündür.

(3) Raporun hazırlanması sürecinde, gerekli görülmeli halinde başta alikonulma yeri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlardan, gereklisini belirtmek suretiyle bilgi ve belge istenmesi mümkündür. Bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.

(4) Ziyarete ilişkin raporda yer alan kişisel verilerin korunması esastır. İlgili kişilerin açık rızası bulunmadıkça kişisel hiçbir bilgi ve veri yayımlanamaz.

(5) Rapor, kurula sunulmasından itibaren en geç bir ay içinde değerlendirilerek karara bağlanır. Raporun düzeltmesinin istenmesi halinde on beş güne kadar ek süre verilebilir.

(6) Onaylanan raporlar bilgi ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilerek resmi

internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.

(7) Gerçekleştirilen ziyaretlerin ve raporlarda yer alan tavsiyelerin izlenmesi Başkanlık tarafından yerine getirilir. İzleme;

- a) Ziyaret edilen alikonulma yerine haberli veya habersiz ziyaret,
- b) Resmi yazışma,
- c) Sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla yapılacak görüşme ve toplantılar,
- ç) Yeni bilgi ve belge talebi gibi yöntemlerle yerine getirilir.

(8) İzleme sürecinde konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerinin tespiti halinde, Kurul suç duyurusunda bulunur.

Başvuru üzerine yapılacak ziyareler

MADDE 103 –(1) Başkanın önerisi ve Kurulkarlarıyla işkence ve kötü muamele iddiası içeren başvurular ziyaret konusu yapılabilir.

(2) Başvuru üzerine yapılacak ziyaretlerde Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.

(3) Hakkında ziyaret kararı alınmayan başvuruların incelemesinde Yönetmeliğin başvuru usul ve esaslarına ilişkin maddeleri uygulanır.

(4) Hakkında ziyaret kararı alınmayan başvuruların dosya üzerinde incelemesinde ciddi hak ihlaline ilişkin emarelerin tespiti halinde, başvurunun ziyaret edilme kararı için yeniden Kurula sunulması mümkündür.

Diğer önleyici çalışmalar

MADDE 104 –(1) Kurum, Ulusal Önleme Mekanızması kapsamında işkence ve kötü muameleinin önlenmesi amacıyla, ziyaretler dışında aşağıdaki çalışmaları yürütür:

- a) Kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
- b) Özgürüğünden yoksun bırakılanlar, alikonulma yerlerinde görevli personel ve bu alanda çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlara yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları执行mek.
- c) Konuya ilgili basılı ve görsel materyaller üreterek, ilgili yerlere dağıtmayı sağlamak.
- ç) İlgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
- d) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.
- e) Uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası ve ulusal kuruluşlarla ilgili mevzuat dahilinde işbirliği yapmak.
- f) Kurul tarafından belirlenmiş benzeri çalışmaları执行mek.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla Mücadele Eğitimi, Eğiticilerin Nitelikleri,

Çalışma Usul ve Esasları ile Eğiticilerin Ücreti

Eğitimin amacı

MADDE 105 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuki tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi amacıyla insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinden alınan, insan haklarının korunması, geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadelede yürütülmüş ile ilgili temel bilgileri, ayrımcılıkla mücadele için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazanılmasını amaçlayan eğitimi ifade eder.

Eğitim konuları

MADDE 106 –(1) Eğitim, insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitiminden oluşur ve aşağıdaki konuları kapsar:

- a) İnsan hakları kavramı ve benzer kavamlar.
 - b) İnsan haklarının nitelikleri.
 - c) İnsan haklarının sınıflandırılması.
 - ç) İnsan haklarının tarihi gelişimi.
 - d) İnsan haklarının ulusal, bölgesel ve uluslararası kaynakları.
 - e) İnsan haklarının düzenlenmesi ve sınırlanması.
 - f) İnsan haklarının Birleşmiş Milletler sisteminde korunması usulleri.
 - g) Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarında insanların haklarının korunması.
 - ğ) İnsan haklarının, başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere ve diğer bölgesel düzeyde korunması usulleri.
 - h) İnsan haklarının Türk Hukukunda korunması.
 - i) Din ve insan hakları.
 - j) Anayasada düzenlenen temel hak ve hürriyetler.
- (2) Ayrımcılıkla mücadele eğitimi aşağıdaki konuları kapsar:
- a) Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı kavamları.
 - b) Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı ile ilgili temel kavamlar.
 - c) Ayrımcılık yasağının etkili hale getirilmesine ilişkin hukuki araçlar.
 - ç) Ayrımcılık yasağının uluslararası hukuktaki kaynakları ve denetim usulleri.
 - d) Ayrımcılık yasağının Türk Hukukundaki kaynakları ve denetim usulleri.
 - e) Ayrımcılık yasağı ve devletlerin yükümlülükleri.
 - f) Ayrımcılıkla mücadelede ilişkin savunu faaliyetlerinde izleme ve belgeleme.
- (3) İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun yapısı, işleyışı, görev ve yetkileri:
- a) Başvuru usulü.
 - b) İncelenenbilir/incelenemez başvurular.

c) Başvuru formu, vatandaşa gönderecek yazışma, idarelere gönderecek yazı örnekleri, idarerden bilgi isteme, hukuki yükümlülüklerin hatırlatılması, başvuru inceleme prosedürleri.

ç) Karar türleri.

Eğitimin verileceği yer ve süresi

MADDE 107 –(1) Eğitim verilecek yerler Kurum tarafından belirlenir. İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, asgari 40 saatdir.

Belge verilmesi

MADDE 108 –(1) Kurum tarafından, eğitimi tamamlayanlara insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi aldığına dair bir katılım belgesi verilir.

Eğiticiler

MADDE 109 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, Kurum personeli veya Kurul tarafından belirlenen insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilir.

(2) Eğiticiler, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumutrafından özel bir eğitime tabi tutulur ve eğitmen olarak yetiştirilir. Eğitmen olarak mesleki becerileri güçlendirilen bu kişiler, diğer kurum ve kuruluşlara ve kurum personeline de eğitim verirler.

(3) Sivil toplum kuruluşları, okullar, üniversiteler, güvenlik güçleri ve kolluk kuvvetleri, insan haklarının korunması alanında hizmet veren özel dernekler, hakim ve savcılar ile avukatların da dahil olduğu Türkiye'de bulunan kamu ve özel bütün kurum ve kuruluşlara eğitim programları düzenlenir.

Eğiticilerin nitelikleri

MADDE 110 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinde, aşağıdaki şartlar aranır:

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48inci maddesinde belirtilen şartları taşımak.

b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibathi olmamak.

c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

ç) İnsan hakları veya ayrımcılık yasağı alanında çalışmalarda bulunmak veya Kurumca belirlenen kamu kurum ve kuruluşları veya insan hakları eğitimi veren sivil toplum kuruluşlarında çalışmış olmak.

d) Kurumun belirlediği insan hakları, ayrımcılık yasağı alanlarına göre eğiticilerde bulunması gereken diğer yeterlilik koşullarını taşımak.

(2) İnsan hakları hukuku veya en azından anayasa hukuku alanında doktora veya doçentlik unvanı alanlarda birinci fikranın (a), (b) ve (c) bentleri dışındaki şartlar aranmaz.

(3) Eğiticiler Kurum tarafından özel bir eğitime tabi tutulur ve sertifikalandırılır.

Eğiticilerin çalışma usul ve esasları

MADDE 111 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinin eğitim materyalleri ve modülü Kurul tarafından belirlenir.

(2) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimiyle ilgili ulusal, bölgesel ve yerel ihtiyaçlar Kurum tarafından belirlenir.

(3) Ulusal, bölgesel ve yerel insan hakları ve ayrımcılık eğitimi ihtiyaçları değerlendirildikten sonra, eğitime tabi tutulacak hedef gruplar ve insan hakları ve ayrımcılık eğitimiyle ilgili yerler Kurum tarafından belirlenir.

(4) Toplumdaki rolleri ya da konumları itibarıyle daha geniş bir kitleyi ya da grupları etkileyebilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerine insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi verilir.

(5) Eğitim alan insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinin de devlet memurları, cezaevi personeli, din görevlileri, gençler ve öğrenciler, STK temsilcileri ve benzeri diğer kişilerin içinden rolleri ya da konumları itibarıyle daha geniş bir kitleyi ya da grupları etkileyebilecek kişilere insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi vermeleri sağlanır.

(6) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi alan devlet memurları, cezaevi personeli, din görevlileri, gençler ve öğrenciler, STK temsilcileri ve benzeri diğer kişilerin temsilcilerinin de toplumun diğer kesimlerine insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi vermeleri sağlanır.

Eğitim programlarında takip edilecek metodoloji

MADDE 112 –(1) Eğitimler başlamadan önce içerik Kurum tarafından gözden geçirilip; eğiticilerin görüşlerine göre eğitim konularında değişiklik yapılabılır ve programa eklenebilir.

(2) Eğitim seanslarında, eğitimin her bir konusuna ilişkin genel bir giriş yapıldıktan sonra İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda eğitim konusu ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında katılımcılara bilgi verilir. İlgili alanda karşılaşılan problemlere ve çözüm yollarına da eğitimlerde değinilir.

(3) Her bir eğitim programında Kurumun belirlib birimi (İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Hizmet Birimi, Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Hizmet Birimi, Ulusal Önleme Mekanizması Hizmet Birimi) ve ilgili mevzuat/düzenlemeler incelenir.

(4) Eğiticiler, katılımcıların konuya daha iyi anlayabilmesi için teorik bilgiyi destekleyen uygulama örneklerinden de yararlanır.

(5) Her eğitimin sonunda, eğitim konularının ayrı ayrı özetlendiği ve sonuçların yer aldığı bir oturum yapılır. Aynı zamanda eğiticiler, eğitimin sonuçlarının da içerisinde bulunduğu bir rapor yazarlar.

(6) Eğitimlerin değerlendirilmesi, katılımcıların isimlerini yazmadan dolduracağı “Eğitim formları” aracılığıyla yapılır.

Eğiticilerin görevlendirilmesi

MADDE 113 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere görevlendirilir.

Eğiticilere verilecek ücret

MADDE 114 – (1) İnsan hakları ve ayrimcılıkla mücadele eğitiminde görevlendirilecek eğiticilerden; öğretim elemanlarına unvanları itibarıyla 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 11 inci maddesine göre, diğerlerine ise aynı maddeye göre okutmanlar için belirlenen tutarda, fiilen yerine getirdikleri ders saatı başına ücret verilir. Bu fikra kapsamında, bir eğiticeye ayda 20 ve yılda 100 saatten fazla ders için ücret ödenmez.

(2) Başka şehirlerdeki yükseköğretim kurumlarından ders vermek üzere görevlendirilen öğretim elemanlarına ayrıca 6245 sayılı Harçrah Kanununa göre geçici görev yoluğu ödenir.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yıllık rapor

MADDE 115 –(1) Kurum, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrimcılıkla mücadele alanlarında, Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, işkence ve kötümuameleyle mücadele alanında yürüttüğü çalışmaları ve önerileri kapsayan yıllık raporlar hazırlar.

(2) Bir önceki yıla ait hazırlanan raporlar, takip eden yılın Ocak ayının son gününe kadar Kurula sunulur. Kurul, bu raporu iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde karara bağlar.

(3) Kurul tarafından onaylanan rapor birinci fikrada belirtilen makamlara iletilerek, resmi internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.

Yürürlük

MADDE 116 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütmeye

MADDE 117 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başkan yürütür.

Ekleri için tıklayınız

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin		
Tarihi	Sayısı	
24/11/2017	30250	
Yönetmekte Değişiklik Yapan Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî		Gazete'lerin
Tarihi	Sayısı	
1.	30/1/2026	33153
2.		

[1]

30/1/2026 tarihli ve 33153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklik ile Yönetmeliğe 48 inci maddenin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere fikra eklenmiş ve diğer fikra buna göre teselsül ettirilmiştir.